

Skipulagsfulltrúi Múlaþings
Lyngási 12,
700 Egilsstaðir

Garðabær, 30. nóvember 2023
Málsnúmer: 202310-0036
IAS/SS

Efni: Umsögn um rammahluta Aðalskipulags Fljótsdalshéraðs 2008-2028 fyrir ferðaþjónustu- og áfangastaðinn Stuðlagil í Jökuldal

Vísað er í tölvubréf frá Múlaþingi, dags. 20. október 2023, þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um tillögu um rammahluta Aðalskipulags Fljótsdalshéraðs 2008-2028 fyrir ferðaþjónustu- og áfangastaðinn Stuðlagil á Jökulsal.

Náttúrufræðistofnun hefur áður veitt umsagnir um sama mál og eru athugasemdir og ábendingar úr þeim endurteknar hér.

Í umsögn Náttúrufræðistofnunar um skipulagslýsingu aðalskipulagbreytingarinnar kom fram að stofnunin hefur tilnefnt Stuðlagil og Stuðlafoss fyrir B-hluta náttúruminjaskrár vegna verndargildis þeirra jarðminja sem þar finnast. Mikill ferðamannastraumur er um svæðið sem getur ógnað verndargildi jarðminjanna og því sannarlega þörf fyrir innviðaupbyggingu til að stýra umferð gesta um svæðið, tryggja öryggi þeirra og hlífa viðkvæmum jarðminjum. Uppbygging innviða getur þó valdið rýrnun á verndargildi ef hún veldur óásættanlegu raski auk þess sem ásýndarbreyting er óhjákvæmileg á svæðinu. Í umsögn um skipulagslýsingu var bent á mikilvægi þess að fram færi þolmarkagreining á svæðinu með tilliti til áhrifa ferðaþjónustunnar og að hún tæki einnig til ásýndaráhrifa. Þar væru svæðin næst Stuðlagili annars vegar og Stuðlafossi hins vegar mikilvægust. Í umsögninni var einnig lagt til að skoða hvaða fuglalíf væri á svæðinu og m.a. bent á að vitað væri um fálkavarp þar.

Mikil vinna hefur farið í gerð rammahluta Aðalskipulags Fljótsdalshéraðs 2008-2028 fyrir Stuðlagil og því ber að hrósa. Umfjöllunin er í senn ítarleg og vönduð með miklu myndefni sem bæði sýnir núverandi ástand sem og lýsir áformum vel. Ljóst er að þörf fyrir inngrip er mikil enda álag af umferð ferðafólks töluvert. Farið hefur fram þolmarkagreining en þrátt fyrir sýnilegt álag er niðurstaða hennar að þolmörkum sé ekki enn náð hvað varðar fjölda gesta en að nauðsynlegt sé að grípa inn í og stýra umferðinni betur og auka upplýsingagjöf til að tryggja öryggi og vernda náttúru svæðisins. Að því er stefnt í rammaskipulaginu og m.a. ítarleg umfjöllun um upplýsingagjöf á formi upplýsingaskilta og um viðamikla innviðaupbyggingu á formi göngustíga, útsýnispalla og þjónustusvæða.

Í umfjöllun um náttúru og vernd er gert vel grein fyrir álagi á gróður svæðisins og því ástandi sem hefur skapast báðum megin við ána. Uppbygging stíga og annarra innviða á að koma í veg fyrir áframhaldandi tjón á gróðri auk þess sem stefnt er að uppgræðslu til að endurheimta náttúruleg yfirbragð. Það er góð stefna að mati Náttúrufræðistofnunar. Viðmið vegna uppgræðslu eru skynsamleg. Viðhalda á skógrækt neðan við Grund og vill Náttúrufræðistofnun benda á að fylgjast þarf vel með sjálfsáningu skógræktartegunda, einkum ef um framandi tegundir er að ræða.

Stefnt er að mikilli uppbyggingu á svæðinu. Vegna ásóknar í svæðið er það skiljanlegt en óneitanlega mun verða mikil breyting á eðli og ásýnd svæðisins. Betur hefði mátt fjalla um í þolmarkagreiningu hvaða áhrif ásýndarbreytingarnar munu hafa á bæði verndargildi jarðminja og landslags sem og upplifunargildi fyrir gesti. Stefnt er að því að fjöldi útsýnispalla við Stuðlagil verði í heild níu og allir nema einn við gilbrúnina. Álíka margir pallar verða austan og vestan megin. Í dag er einungis einn útsýnispallur. Eðlilegt er að þeim þurfi að fjölga en Náttúrufræðistofnun veltir fyrir sér hvort þörf sé á svo mörgum til að stýra umferð, og hvaða áhrif mun það hafa á ásýnd svæðisins. Munu hönnunarforsendur tryggja að ásýndaráhrifin verði ekki til þess að verndar- eða upplifunargildi skerðist?

Uppbygging útsýnispalla og annarra innviða nálægt gilbrún má alls ekki valda tjóni á stuðlum eða öðrum jarðminjum. Huga hefði mátt betur að því í þolmarkagreiningunni að meta hvort jarðminjum gæti stafað einhver hætta vegna framkvæmda eða fjölda gesta. Bætt stýring umferðar ætti almennt að vera til bóta en allar aðgerðir þarf að meta með tilliti til áhrifa á verndargildi jarðminja svæðisins.

Stíga þarf varlega til jarðar við skipulag stíga í og við Eyvindarárgil og lagt er til að samráð sé haft við Náttúrufræðistofnun eða Náttúrustofu Austurlands varðandi fuglalíf svæðisins.

Uppbygging þjónustusvæðis í landi Klaustursels við Stuðlafoss er eðlileg í ljósi ásóknar í svæðið. Uppbyggingin er þó ansi stórfelld t.d. gert ráð fyrir mjög umfangsmiklu bílastæði sem og tjaldstæðu, en rask vegna uppbyggingarinnar takmarkast að mestu við tún og annað raskað gróðurlendi með lágt verndargildi. Ásýndaráhrif verða þó umtalsverð. Gert er ráð fyrir nýju efnistökusvæði (E174) skammt frá fyrirhuguðu uppbyggingarsvæði við Stuðlafoss. Nokkrar aðrar efnisnámur eru í nágrenninu og má velja því fyrir sér hvort þörf sé á enn einu með tilheyrandi raski og ásýndaráhrifum.

Ekki virðist ákvörðun liggja um hvort og hvernig eftirlit fari fram á svæðinu. Að mati Náttúrufræðistofnunar ætti landvarsla að vera á svæðinu til að tryggja að hægt sé að vakta ástand náttúrufars sem og öryggismál.

Virðingarfyllst,

Ingvar Atli Sigurðsson,
jarðfræðingur